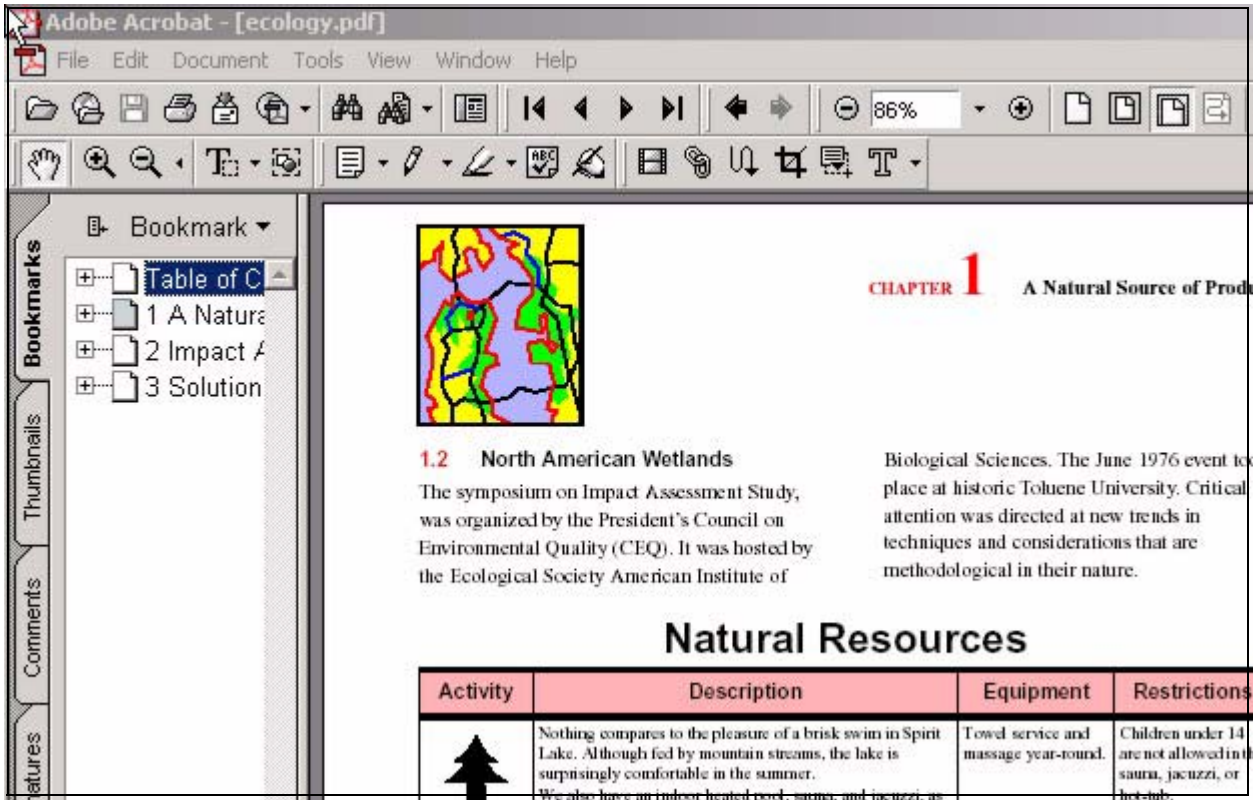
Norges teknisk-
naturvitenskapelige universitet
NTNU

IT-seksjonen

Litt av hvert om Adobe Acrobat.

Av Knut L. Vik, IT-seksjonen (ITEA/Orakel), NTNU.

Acrobat er et sett program for å lage, lese og arbeide med PDF filer. Gjeldende utgave er 5.0. PDF står for Portable Document Format. Det er et filformat - et lagringsformat. Gjeldende utgave er 1.4.

Lese PDF filer

En PDF fil kan leses med:

- **Acrobat Reader**.
  Dette er et gratisprogram. Kan hentes over Internett eller fra NTNUs programvaretjener. Kan bare lese og skrive ut en PDF fil. Programmet finnes for Windows, Mac og UNIX
- **Acrobat**.
  Del av kommersielle Acrobat programpakke. Kan også endre tekst på en linje, sette inn hyperlenker, lage innholdsfortegnelse, etc. Programmet finnes for Windows og Mac.

Reader og Acrobat finnes som frittstående **egne program** og som **"plugin"** for nettlesere.

Med en "plugin" vises PDF filen i nettleserens vindu - med en egen knapperad for bruk mot PDF filen.

Bruk av Reader og Acrobat som egne program gir noen flere kommandoer og muligheter ved lesing.

Endel egenskaper og kommandoer:

- PDF er **sideorientert** - vi leser side for side på skjermen. Det er knapper og kommandoer for å ta fram neste og forrige side, siste og første side, samt forrige side vi leste. Knapper er: .

  Merk at en HTML fil (et vanlig webdokument) derimot er kontinuerlig og uten sidetall.
- Vi kan **tilpasse dokumentet til programvinduet** på 3 måter: Vise en sides virkelige størrelse, vise hele siden i vinduet og tilpasse til vinduets bredde. Knapper er:
- Vi kan **forstørre og forminske** teksten - forstørre opp til 1600% og slik se på detaljer i figurer og bilder. Velg knappene: . eller Vi kan også forstørre steg for steg med CTRL +, og forminske med CTRL -.
- PDF **bokmerker** er en innholdsliste med klikkbare hyperenker. En slik liste kan være laget for dokumentet. Klikk på knapp (Show/Hide Navigation Pane) eller skillearket "Bookmarks" i venstre kant av Acrobat-vinduet. Lista er da i et eget delvindu til venstre. Lista kan være i flere nivå - f.eks. ut fra hoved- og underoverskrifter i dokumentet.
- Vi kan **søke** etter ord i PDF fila - velg:
- For å **klippe ut** deler av teksten - velg: ("Text Select Tool") og (Graphics Select Tool) . Ved å klikke med venstre musknapp på knappen og holde musknappen nede, kan vi i Acrobat Reader også velge knapper for "Column Seclect Tool". I Acrobat er det også en knapp: "Table/Formatted Text Select Tool". **Merk** at vi må benytte disse knappene for å klippe og lime fra en PDF fil.

  Med "Text Select Tool" kan vi klippe hele linjer, mens med "Column Seclect Tool" kan vi klippe ut deler av linjer - alt innen et rektangel. Vi må velge "Graphics Select Tool" for kunne klippe ut et bilde.
- Vi kan selvsagt **skrive ut** PDF fila.

Lage PDF fil

Ved utskrift fra et program:

Vi kan lage en PDF fil av alt vi kan skrive ut - fra alle program som har utskriftmulighet.

To prinsipielle måter:

- Bruk programmet **Acrobat Distiller**.
- Skriv til "skriver" Acrobat Distiller.

Programmet **Acrobat Distiller** oversetter en PostScript fil til en PDF fil. Vi må da ta to steg:

1. Skrive til en fil istedenfor å sende utskriften til en skriver. Vi må benytte en PostScript skriver-driver. Adobe anbefaler sin driver som er tilpassset til det å lage en PDF fil. Da velger vi "skriver" Acrobat Distiller før dette punktet utføres.
2. Vi starter Acrobat Distiller, leser inn PostScript filen og får PDF filen.

Merk at ved å starte Distiller og velge "File/Preferences/Ask for PDF file Destination", får vi spørsmål om hvor PDF filen skal lagres hver gang Distiller benyttes - også når "skriver" Acrobat Distiller benyttes. Dette er nyttig.

Vi tar begge disse stegene på en gang ved å bruke **"skriver" Acrobat Distiller**:

Ved installasjon av Acrobat på en Windowsmaskin lages det en **"skriver"** Acrobat Distiller - vi finner Acrobat Distiller som et av skrivernavnene når vi velger "Fil/Skriv ut". Ved å velge denne skriveren ved utskrift fra et program, får vi laget en PDF fil direkte. Merk at under Egenskaper for denne skriveren er "Adobe PDF Settings". Her finner en de samme innstillingene som en finner i programmet Distiller.

Ved installasjon av Acrobat på en Windowsmaskin blir også Adobes egen PostScript skriverdriver installert og knyttet til "skriveren" Acrobat Distiller. Adobe anbefaler som sagt at denne skriverdriveren brukes når PDF filene lages. Merk at PDF-filen som lages som standard er tilrettelagt for å vise farger i dokumentet. Det fører til en større PDF-fil enn om vi slår på at alt skal være i svart-hvitt.

"Lagre som PDF"

Endel program har innebygget "**lagre til** PDF" under valget "Fil/Lagre som" (File/Save As). Eksempler er FrameMaker, Page Maker, Quark Express. Forutsetningen for å kunne benytte dette, er at Acrobat Distiller er installert. Nå er noen program kommet med Distiller innebygget - eksempler er Framemaker 6 og CorelDraw.

I **FrameMaker** kan vi bl. annet automatisk få etablert klikkbare **hyperlenker** i PDF filen fra innholdsfortegnelsen, mellom kryssreferanser, til fotnoter, til webadresser, etc. Vi kan automatisk få PDF bokmerker ved å benytte avsnittsbeskrivelsene (stilene) til overskriftene. Det er Distiller som lager PDF filen, og PDF filen lagres i samme katalog som FrameMaker filen. Innstillingene gjort i programmet Distiller benyttes. PDF-filen lages med den skriverdriveren som er knyttet til skriveren som er valgt under Print/Print Setup i FrameMaker.

I Word er det ikke "Lagre til PDF". Men når Acrobat installeres på en Windows maskin, blir også **Acrobat PDFMaker** installert. I Word, Excel og PowerPoint får vi en egen kommando Acrobat, og det er også en egen **knapp** med Acrobat symbolet på. Et av valgene under kommandoen Acrobat er "Change Conversion Settings" hvor vi kan gjøre en rekke valg - bl. annet få laget PDF bokmerker. Vi finner også der de samme instillingene som i programmet Distiller. PDF-filen lages med Adobe sin skriverdriver.

Acrobat

Dette er et program for å lese og arbeide med PDF filer.

Vi nevner:

- Vi kan **endre teksten i en linje** - velg (TuchUp Text Tool). Med TuchUp Object Tool () kan vi flytte på bilder. Ved å høyreklikke på et bildet når denne vertøyet er valgt, får vi valget "Edit Image". Vi får startet et bilderedigeringsprogram (eks. PhotoShop) med bildet i, kan gjøre endringer i bildet og lagre det tilbake på plass i PDF-filen.
- Vi kan **sette inn hyperlenker** - til andre sider i PDF filen, til Internettadresser (webadresser), til en annen PDF-fil. til en film, en lydfil, etc. Velg:
- Det er diverse mekanismer for å **merke tekst** og å legge inn **kommentarer** rundt om i PDF filen. Dette er nyttig når en PDF fil sendes rundt for kommentering og retting. Fra Adobe sin side er Acrobat ment å være et program for "les og kommenter i teksten ".

  Vi kan **merke tekst** ved å *understreke*, *overstreke*, bruke "*merkepenn*" og *tegne*. Vi kan **sette inn tekst** ved å sette inn *"gule lapper"(Notes)* eller skrive *tekst rett på "arket"*. Slike merker leses også med Acrobat Reader.

  Velg knappene: . Bak hver av disse knappene er det flere knapper - en knapp for mulighet. Klikk med venstre musknapp på en knapp og hold musknappen nede.
- Vi kan **redigere** - slette, erstatte, sette inn og plukke ut sider i en PDF fil (velg Document/....). Merk at vi kan sette flere PDF-filer sammen til en fil.
- Vi kan lage **Thumbnails** - små bilder av hver side som vi kan benytte som innholdsfortegnelse og hyperlenker. Med disse bildene kan vi også gjøre endringer med hele sider - bl. annet endre rekkefølge. Thumbnails lages og vises i et eget delvindu til venstre for teksten ved å velge skillearket Thumbnails i venstre kant av vinduet.
- Vi kan s**ette opp bokmerkeforbindelser**. Velg skillearket "Bookmarks" i venstre kant av vinduet. Ved å klikke med høyre musknapp på delvinduet vi da får til venstre for teksten, får vi bl. annet kommandoen "New Bookmark". Vi får samme kommando med CTRL B. Vi setter inn et bokmerke med lenke til den siden av dokumentet vi viser på skjermen.

Hvis vi velger (markerer) en tekst i dokumentet (velg knapp) og så høyreklikker på den markerte teksten, får vi kommandoen "New Bookmark". Ved å velge denne, får vi et bokmerke som peker dit vi er i teksten og med lenketekst lik teksten vi markerte. Vi kan endre rekkefølgen på bokmerkene ved å skyve et og ett bokmerke opp eller ned i lista. Vi kan også skyve et bokmerke horisontalt for å lage ulike nivå.

Vi kan slå av og på visning av bokmerkevinduet med knappen "Show/Hide Navigation Pane" ()

Hvis det er laget bokmerker for et dokument, er det nyttig at en som henter dokumentet får opp bokmerkevinduet og bokmerkene automatisk. Det skjer når valget "File/Document Properties/Open Options/Bookmarks and Page" er påslått og lagret for dokumentet.

I v. 5 kan bokmerker skilles med farger, og med fet og kursiv tekst.

- **Alle merker** vi har satt inn ("gule lapper", merkepenn, etc) vises i en liste i samme delvindu som bokmerker og "thumbnails"- når vi har valgt skillearket "Comments". Til hvert merke i lista er det knyttet en hyperlenke slik at vi kan klikke og komme til siden der merket er.
- I Acrobat for Windows og Macintosh er kommandoen **Tools/Web Capture**. Vi kan lage PDF-filer av websider (HTML-dokumenter) - med tekst, bilder og lenker! Vi kan si at dette skal gjøres på en gang for flere lenkenivåer under den websiden vi starter med. Vi kan ta vare på nyttige webdokumenter på denne måten.

  Merk at websider som vi overfører til et dokument i Acrobat på denne måten, har aktive lenker ut i Internett også fra PDF-dokumentet i Acrobat. Når vi høyreklikker (Windows) på en lenke i et PDF-dokument, kan vi velge om websiden vi henter skal vises i en nettleser, legges til PDF-dokumentet bakerst eller bli et nytt PDF-dokument. Det samme valget får vi på Mac ved å holde CTRL tasten nede når vi klikker på lenken. Vi velger automatisk visning av en webside i Acrobat eller i en nettleser under "Edit/Preferences/Web Capture"

  Vi kan samle websider fra ulike adresser i en PDF-fil med "Tools/Web Capture/Append Web Page.."

  På denne måten kan vi i et PDF dokument samle flere webdokumenter vi er interessert i - med både tekst og bilder. For hvert dokument blir det laget et bokmerke. Vi kan hente fra nettet og samle i samme PDF dokument både websider og PDF dokumenter. Når en ber Acrobat å hente websider i flere lenkenivåer, må en være forsiktig så en unngår å få med websider fra en masse uinteressante lenker, f.eks. reklamelenker. En kan begrense med "Only get pages under the same path" og "Stay on the same server".

- Når vi lagrer en PDF fil, kan vi sette et **passord** for åpning av filen . Vi kan også sette **begrensninger** på hva leseren får lov til å gjøre med teksten Vi kan sette at leser ikke får skrive ut, ikke får endre dokumentet, ikke får klippe tekst og bilder og ikke får legge inn eller endre merker i teksten. Dette og mer får vi tilgang til ved å velge "File/Document Security".

- Vi kan til en PDF fil **hekte på andre filer** på et bestemt sted i teksten, og vi overfører alle filene samtidig til en mottaker av PDF filen. Benytt knapp under knapp . Vi kan hekte på også andre typer filer enn PDF filer. Disse filene må en ha Acrobat for å ta fram igjen - det er ikke mulig med Acrobat Reader.
- I v. 5 er kommandoen **"File/Open as PDF"**. Bildefiler, tekstfiler og HTML-filer kan oversettes direkte til PDF.
- Med (v. 5) **"File/Save As/RTF"** kan teksten i en PDF-fil lagres i en fil i RFT-format. Bilder lagres ikke.
- Vi kan (v. 5) med **"File/Save As"** lagre hver side i en PDF-fil som et **bilde** i JPG, TIFF eller PNG format.
- I v. 5 kan en med **"File/Export/Extract images AS "** eksportere alle bildene i en PDF-fil til filer i JPG, TIFF eller PNG format. Vi får en fil pr. bilde.
- Acrobat inneholder en omfattende i**nnebygget brukerveiledning** Vi kan søke med stikkord i denne veiledningen - knapper er

"Vær oppmerksom på"

- Vi kan med både Reader og Acrobat vise **"slide show"** med PDF filer - for foredrag, forelesninger, etc:

  1) Velg "Edit/Preferences/General" (CTRL K). Velg "Full Screen". Klikk av for "Advance On Any Click" og "Escape Key Exits". Måten neste "slide" kommer fram på, settes med "Default Transition".

  2) Velg "View/Full Screen" (CTRL L). Neste side kommer opp ved å klikke på siden som vises. Vi kommer tilbake til kommandolinja med Escape knappen.
- Det er enda flere program i Acrobat Pakken:

  1) **Capture Plugin**. Vi kan direkte fra Acrobat strarte en scanner (kommando "File/Import/ Scan) og få den scannede siden direkte inn i Acrobat. En kan scanne inn flere ark etter hverandre til samme fil. Når en er ferdig, lagres PDF filen. Denne filen må vi se på som et bilde - vi kan ikke søke i teksten, vi kan ikke endre noe i teksten. Men Acrobat Capture inneholder også en innebygget tegngjenkjenning (OCR), og med dette verktøyet kan vi overføre teksten i bildet til en vanlig PDF fil med tilgang til alle ord. De ordene som ikke blir gjenkjent rett, får vi beskjed om og vi kan rette dem opp. Vi kan eventuelt omforme filen fra scanningen til en fil hvor teksten fortsatt er et bilde, men hvor teksten er søkbar. Det er også da mulig å klippe ut deler av teksten. Acrobat Capture retter også opp en tekst som er blitt scannet inn skjevt, f.eks. fra en bok.

  2) **Catalog**. Fulltekst indekseringsverktøy for PDF filer
- **Distiller** lager en PDF fil ut fra hvordan PostScript filen er. For å få overført **farger** som er brukt i et dokument (tekst og bilder) til PDF filen, må PostScript filen være laget med en farge

skriverdriver. Adobes skriverdriver overfører farger. Regn med å få en øket PDF-fil når fargeskriverdriver benyttes selv om dokumentet ikke innholder farger. Men merk at en under valget egenskaper for "skriver" Acrobat Distiller kan velge svart-hvitt eller farge i "arkfanen" Papir/Kvalitet. Farge er standard valg, og ved å velge svart-hvitt blir PDF-filen en god del mindre. Dette valget er fornuftig når en ikke har fargebilder i teksten.

- **Komprimering av bilder:** Når vi starter Distiller, får vi et vindu med valget "Job Options". Dette er en rullegardinmeny. Vi har i Acrobat 4 valgene **ScreenOptimized, PrintOptimized** og **PressOptimized.** I Acrobat 5 er valgene **eBook, Screen, Print** og **Press**. Dette har med hvilken oppløsning bilder lagres med - sammen med dokumentet de er brukt i. **Merk** at et bilde kan bli nedskalert og lagret med dårligere oppløsning enn det er scannet med!

  Standard valg er ScreenOptimized i v. 4 og eBook i v. 5. Med Screen er billedoppløsningen 72 dpi - passende for visning på skjerm, men **ikke** nødvendigvis **for utskrift** på en laserskriver. Da må vi velge Print - oppløsningen er da som standard satt til 300 dpi. Med eBook er oppløsningen 150 dpi.

  Verdiene knyttet til hvert valg vises og endres ved å velge "Settings/Job Options/ Compression". Etter at valgene er gjort, kan alt lagres under et nytt navn som vi så kan velge i rullegardinmenyen "Job Options".

  Når vi benytter "skriver" Acrobat Distiller og ønsker å endre valg av komprimering, finner vi de samme valgene som i programmet Distiller under Egenskaper for skriveren og valget "Adobe PDF settings". Standard valg er eBook i v. 5. Vi nevnte at vi i Word får opp et vindu hvor vi kan gjøre endel valg når vi velger kommandoen "Acrobat/Change Conversion Settings". Et av valgene er "Conversion Settings" - vi får samme rullegardinmeny som for Job Options i Distiller, og kan gjøre de samme instillingene.

  Merk at normal oppløsning for å vise bilder på en skjerm på en Windows maskin er 96 dpi. Merk også at filstørrelsen er bestemt av nedskaleringen. Når et dokument skal lagres bare for lagring på Internett, er det tilstrekkelig å velge Screen. Da bør filene være minst mulige.

- **"Font embedding"**. Vi kan i PDF filen av et dokument vedlegge informasjon om fonter som er brukt. På denne måten kan vi få gjenskapt et dokument fullt og helt selv om mottaker ikke har alle fonter som er brukt.

  I **Distiller,** velg: "Settings/Job Options/Fonts". Der har vi valgene: "Embed All Fonts, Subset fonts below ... %" og en mulighet for å vedlegge beskrivelsen av bestemte fonter. Subset betyr at vi bare tar med fontbeskrivelsen for de tegnene vi bruker.

  Standard valg er "Subset fonts below 100%". Hvis vi velger f. eks. 20%, vil hele fonten legges ved når antall brukte tegn av fonten overskrider 20%.

- **Fillagringsformatet** for Acrobat v. 5 (PDF v. 1.4) er endret fra v. 4 (PDF v. 1.3). Acrobat v. 3 brukte formatet 1.2.

  Det fører til av vi i Acrobat Distiller og Acrobat PDFMaker finner valget "Compatibility" -

med verdier og valg **Acrobat 3.0**, **4.0.** og **5.0** Velg “Settings/Job Options/General”.

- **Informasjon om PDF filen** får vi ved å velge “File/Document Info”. Vi kan få vite fra hvilket program PDF filen er laget, hvilke fonter som er brukt, etc. Vi kan i Acrobat også her bestemme endel egenskaper for PDF filen - i tillegg til under Edit/Preferences.

For mer om Acrobat PDF, se:

1) Adobe Acrobat i korte trekk.
Adresse: http://www.itea.ntnu.no/desk/webpubl/pdf/acrobat-div.html

2) Dokumentutveksling på Internet med Adobe Acrobat PDF format.
Adresse: http://www.itea.ntnu.no/desk/webpubl/pdf/acrobat-pdf.html

Utgave pr. 4/3 2003